

Qiyaamaa Mormitootaaf Deebii Kenname-3

Description

Wanti dhalli namaa jirenyaa keessatti barbaadu guddaan gammachuu guutuu gaddaa fi dhiphinnaan walitti hin makamne argachuudha. Akkasi miti ree? Jirenyaa keessatti gonkumaa wanta gaddaa fi dhiphinna jedhamu hin barbaadan. Garuu addunyaa tana keessatti fedhiin isaanii kuni guuttamuu dandaâ€™aa? Abadan! Hin guuttamu. Jirenyi addunyaa tanaa iddo qormaataa waan taatef gammachuu guutuu gadda irraa bilisa taâ€™e argachuun hin jiru. Sababni isaas, namni qormaataa keessa yommuu darbu rakkoo fi dhiphinna baayâ€™ee dhandhama. Kanaafu, eessatti gammachuu guutuu argataa?

Gammachuu guutuu argachuuf addunyaa tanarraa addunyaan adda taate jiraachu qabdi. Addunyaa ykn biyya adda taate tanaan biyya ykn ganda Aakhirah jennaan. Namni amanee fi waan gaarii addunyaa keessatti hojjate, ganda Aakhiraatti gammachuu guutuu gadda fi dhiphinnaan walitti hin makamne argata. Namoonni addunyaa tana malee Aakhiraan hin jirtu jedhenii morman immoo gammachuu guutuu kana hin dhandhaman. Sababni isaas, hawwii fi abdii isaanii addunyaa tana qofarratti waan gabaabsaniif wanti gaariin Aakhiraaf jedhanii hojjatan hin jiru. Guyyaa Qiyaamaa harka qullaa Rabbiin qunnamu. Kutaalee darbee keessatti yaadota sobaa warri Qiyaamaa mormuu itti fayyadamu deebii isaanii waliin ilaalle turra. Harâ€™as, In sha Allah kutaa dhumaa ni ilaalla.

Yaada sobaa Afraffaa: â€œFedhiin Khaaliqa jirenyaa tana jalqabuudha malee jirenyaa tanaan alatti gara biraatti kan darbuu miti. Ogummaan (Hikmaan) Isaa hundii jirenyaa tana qofa keessatti guuttama. Jirenyaa tanaan ala jirenyi biraat wanti jedhamtu hin jirtu. Ni nyaanna, ni dhugna, ni duuna. Dubbiin asirratti dhumate. Aakhirah wanti jedhamu hin jiru.â€

Yaada kijibaa kanaaf karaa adda addaatin deebii kenuun ni dandaâ€™ama.

1-Ilma namaatiif wanta inni barbaadu hundii uumameefi akkamitti akka itti fayyadame yoo irraa hin gaafatamin, uumamni isaa tapha taâ€™a Rabbiin subhaanahu wa taâ€™aalaa ilmaan namaatiif wanta isaan barbaadan hunda uumeef. Ni jedha:

﴿ كَيْفَ تَكُفُّرُونَ بِاللَّهِ وَكُنْتُمْ أَمْوَاتًا فَأَحْيَنَاكُمْ ثُمَّ يُمْتَكِّمُ ثُمَّ يُحْيِكُمْ ثُمَّ إِلَيْهِ تُرْجَعُونَ ﴾ ٢٨

هُوَ الَّذِي خَلَقَ لَكُمْ مَا فِي الْأَرْضِ جَمِيعًا

â€œAkkamitti Rabbitti kafartuu? Duâ€™aa turtan, Inni isin jiraachise. Ergasii isin ajjeesa; ergasii isin jiraachisa. Ergasii gara Isaatti deebifamtu. Inni wanta dachii keessa jiru hunda Kan isiniif uumedha.â€ Suuratu Al-Baqara 2:28-29

Kana jechuun Rabbittii akkamitti amanuu diddan ykn Isa waliin wanta biraa akkamitti gabbartuu? Duâ€™aa taatanii osoo jirtanuu isin jiraachise. Kana jechuun namni dhalachuun dura maniyyi (bishaan saalaa) duâ€™aa ture. Wanta duâ€™aa ykn lubbuu hin qabne kanarraa Rabbiin isin jiraachise. Ergasii isin ajjeesa. San booda Guyyaa Qiyaamaa lamu isin jiraachisuun isin kaasa. Isin addunyaa tanatti dhufuun dura wanta lubbuu hin qabne turtan. Kanaafu, akkamitti Rabbiin duâ€™aa hin kaasu jechuun mormituu?

Rabbitiin ilmaan namaa erga uumee booda wanta dachii keessa jiru hunda isaaniif uume. â€œInni wanta dachii keessa jiru hunda Kan isiniif uumedha.â€ Wanta dachii keessa jiru qofaa miti wanta samii irra jiran kan akka aduu, jiâ€™a, urjilee fi kan biroo ilmaan namaa akka tajaajilaniifi uume. Amma gaafi of haa gaafannu, â€œIlmaan namaa akka Isa qofa gabbaraniif Rabbiin ni uume. Wanta samii fi dachii irra jiran immoo ilmaan namaatiif uume. Kanaafu, wanta barbaadan erga dhiyessefi booda itti gaafatatumma isaanii akkamitti akka bahan osoo isaan hin gaafatin ni dhiisaa?â€ Lamuu isaan kaasun yoo isaan hin gaafatin, ilmaan namaati fi wantoota samii fi dachii irra jiran taphaaf uumamanii jechuudha. Kuni immoo wanta Rabbitiin Qulqullaaâ€™a Oltaâ€™eef hin malleedha **Rabbitiin ni jedha:**

﴿ أَفَخَسِبْتُمْ أَنَّمَا خَلَقْنَاكُمْ عَبَثًا وَأَنَّكُمْ إِلَيْنَا لَا تُرْجَعُونَ ﴾ ١٥

﴿ فَتَعَلَّمَ اللَّهُ الْمَلِكُ الْحَقُّ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ رَبُّ الْعَرْشِ الْكَرِيمِ ﴾ ١٦

â€œSila Nuti taphumaaf waan isin uumnee fi gara Keenyatti kan hin deebifamne taâ€™uu ni yaaddu?

Rabbitiin Mootii haqaa taâ€™e oltaâ€™e. Isa malee Kan haqaan gabbaramu hin jiru. Inni Gooftaa Arshii kabajamaati.â€ Suuratu Al-Muâ€™minuun 23:115-116

Aaya tanarraa barnoota baayâ€™ee baasu dandeensa. Garuu barreefamni waan dheeratuf wantuma lama haa ilaallu. 1ffaa- â€œRabbitiin Mootii haqaa taâ€™e oltaâ€™e.â€ Rabbitiin Mootii Haqaa taâ€™e osoo ilmaan namaa jidduutti haqaan hin murteessin akkanumatti badanii ni hafuu? Kanaafu, Inni Mootii Haqaa waan taâ€™eef Guyyaa Qiyaamaa isaan kaasun isaan jidduutti haqaan murteessa. 2ffaa- â€œIsa malee Kan haqaan gabbaramu hin jiru.â€ Ilmaan namaa kan uumamanii Rabbitiin qofa akka gabbaraniifi. Itti gaafatatummaa kana bahu ykn bahu dhiisu isaanii osoo isaan hin gaafatin akkanumatti

isaan ni dhiisaa?

Motummaan biyya tokko bulchuuyyu hojjatoota isaa itti gaafamummaa ni kennaaf. Itti gaafatamummaa isaanii bahuu ykn bahuu dhiisu isaanii osoo isaan hin gaafatin ni dhiisaa? Gaafi malee akkunamatti mindaa ni kafalaafi?

Wanta kaafironni yaadanii fi xumura isaanii Qurâ€™aanni haala kanaan ibsa:

﴿وَقَالُوا إِنْ هِيَ إِلَّا حَيَاةُ الدُّنْيَا وَمَا نَحْنُ بِمَبْعُوثِينَ ﴿١﴾ وَلَوْ تَرَى إِذْ رُقْفُوا عَلَى رَبِّهِمْ قَالَ أَلَيْسَ هَذَا بِالْحَقِّ قَالُوا بَلَّ وَرَبِّنَا قَالَ فَذُوقُوا الْعَذَابَ بِمَا كُنْتُمْ تَكُفُّرُونَ ﴿٢﴾﴾

Ni jedhan, â€œJirenyaa addunyaa teenya tana malee [jireenyi biraa] hin jirtu; nutis [duâ€™a booda] hin kaafamnu.â€ Yeroo Gooftaa isaanii fuunduratti dhaabbaman osoo argitee, [waan rifachiisaa argita ture]. Inni (Rabbiin) ni jedha, â€œSila inni kuni (kaafamu fi mindaa argachuun dhugaa mitii)?â€ Isaaniis ni jedhu, â€œEeyyeen! Gooftaa keenyaan kakanne!â€ Innis ni jedha, â€œWaan kafaraa turtaniif adabicha dhandhamaa!â€ (Suuratu Al-Anâ€™aam 6:29-30)

2- Zulmii (miidhaa) namoonni raawwatanâ€“ dhalli namaa dur irraa kaase hanga ammaatti wal miidhaa fi cunqursaa jiru. Kan cunqurfamee fi miidhame haqa guutuu isaaaf maluu argachaa hin jiru. Zaalimnis (namni namoota miidhus) mana murtiitti dhiyaachuun adabbii isaaaf maluu adabamaa hin jiru. Osoo mana murtiitti hin dhiyaatin duâ€™aan addunyaa irraa boqota. Ajaaâ€™iiiib! Mee amma haa gaafannu: â€œZaalimni kuni xiqqoomallee taatu osoo hin adabamiin addunyaa irraa duâ€™a. Warri miidhamaniis haqa isaanii hin arganne. Kanaafu, Rabbiin subhaanahu wa taâ€™aalaa ilmaan namaa osoo akkanatti wal cunqursanuu isaan jidduutti murteessu malee ni dhiisaa?â€ Akkuma Aaya (keeyyata) armaan olii keessatti eerame, Rabbiin mootii haqaa waan taâ€™eef isaan jidduutti osoo hin murteessin hin dhiisu. Guyyaan Murtii kunis Guyya Qiyaamaati. Zaalimoota badii hojjatan ilaalchisee Rabbiin (subhaanahu wa taâ€™aalaa) ni jedha:

﴿وَلَا تَحْسِبَنَّ اللَّهَ غَنِيًّا عَمَّا يَعْمَلُ الظَّالِمُونَ إِنَّمَا يُؤَخِّرُهُمْ لِيَوْمٍ تَشَخَّصُ فِيهِ الْأَبْصَرُ ﴿٣﴾ مُهْطِعِينَ مُقْنِعِينَ رُءُوسِهِمْ لَا يَرَدُّ إِلَيْهِمْ طَرْفُهُمْ وَأَفْئِدُهُمْ هَوَاءٌ﴾

â€œRabbiin waan miidhaa hojjattooni (Zaalimonni) raawwatan irraa dagataa taâ€™uu hin yaadin. Kan Rabbiin isaan tursiisuuf Guyya isaa keessa ijji sodaadhan bobaastudha. [Gara waamichaatti] fiigaa mataan isaanii kan olkaâ€™u taâ€™a, ijji isaaniis gara isaaniitti hin deebitu. Qalbiin isaanis duwwaadha.â€ Suuratu Ibraahim: 42-43

﴿خُشَّعًا أَبْصَرُهُمْ يَخْرُجُونَ مِنَ الْأَجْدَاثِ كَانُوكُمْ جَرَادٌ مُّنْتَشِرٌ﴾
⑦

﴿مُهْطِعِينَ إِلَى الدَّاعِ يَقُولُ الْكَفِرُونَ هَذَا يَوْمٌ عَسِيرٌ﴾
⑧

[Guyyaa san] ijji isaanii sodaan guuttamtee awwaalcha (qabrii) keessaa bahanii akka hawwaanisa facaâ€™e fakkaatu. Gara Lallabaatti fiigu. Kaafironni ni jedhu, â€œKuni Guyyaa garmalee ulfaataa taâ€™eedha.â€ Suuratu Al-Qamar 54:7-8

Kanaafu, Guyyaa Qiyaamaa namoonni qabrii keessaa yaaâ€™un murtiif dachii wal-qixxooftu irratti walitti qabamu.

﴿وَيَسْأَلُونَكَ عَنِ الْجِبَالِ فَقُلْ يَنْسِفُهَا رَبِّي نَسْفًا ۝ ۱۰۵﴾
 ﴿فَيَذْرُهَا قَاعًا صَفْصَفًا ۝ ۱۰۶﴾ لَا تَرَى فِيهَا عِوَجًا وَلَا أَمْتًا ۝ ۱۰۷﴾ يَوْمَيْذٍ يَتَبِعُونَ الدَّاعِي لَا عِوَجَ لَهُ وَخَشَعَتِ الْأَصْوَاتُ لِلرَّحْمَنِ فَلَا تَسْمَعُ إِلَّا هَمْسًا ۝ ۱۰۸﴾

Waaâ€™ee gaarreenii si gaafatu. â€œGooftaan kiyya faffaacasu isaan faffacaasaâ€™edhiin. Lafa wal qixxaataa biqilaa hin qabne taasisee dachii dhiisa. Ishii keessattis buâ€™aa bahii homaa hin agartu. Guyyaa san Lallabaa hordofu; asi achii isarraa dabuun hin jiru. Sagaleen hunduu Rahmaaniif gadi jetti. Shokoksaa malee homaa hin dhageessu.â€ (Suuratu Xaahaa 20:105-108)

Kana jechuun Guyyaa Qiyaamaa gaarri gurguddaan kunniin maal taâ€™u jechuun si gaafatu. Jedhiin, â€œGooftaan kiyya bakka isaaniiti isaan buqqisuun akka ashawaa ykn biyyee taâ€™uu. Ergasii daaraa taâ€™uu addaan bittineessa. Dachiidhaan wal qixxeessa. Dachiis lafa wal qixxooftu biqilaa hin qabne godhee dhiisa. Buâ€™aa bayii homaatu keessatti hin argitu. Dachiin akka gogaan diriiruutti ilma namaatiif diriirti. Guyyaa Qiyaamaa yommuu qabrii keessaa kaafaman Lallabaa gara iddo ilmaan namaa hundii walitti qabamanii itti isaan waamu hordofu. Asi achi waamicha isaatirraa goruun isaaniif hin jiru. Rabbal Aalamiina fuunduratti erga walitti qabamanii, sagaleen isaanii hunduu gadi jetti. Sagalee olkaasun hin jiru. Shokoksaa malee wanti dhagahamu hin jiru. Hundii isaaniitu calâ€™isaa fi sodaan Murtii Rahmaan eegu.*

3-Hojii gaarii namoonni hojjatan- akkuma zaalimoonni badii hojjachuuf carraaqan, namoonni hojii gaggaarii hojjachuuf carraaqaniis baayâ€™eedha. Hojii gaggaarii isaanii kanaaf kafaltii homaatu namoota irraa hin barbaadan. Kanaafu, osoo Qiyaamaan jiraachu baatte, silaa mindaa warra hojii gaarii hojjatu ni badaa ture. Kanarraa kan kaâ€™e, namni badii hojjatu fi gaarii hojjatu kan wal qixxaâ€™a taâ€™a. Namni aqlii qabuu, â€œNamni gaarii hojjatuu fi namni badaa hojjatu wal qixa jedhee ni yaadaa?â€ Rabbiin (Azza wa jalla) ni jedha:

أَمْ نَجْعَلُ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ كَالْمُفْسِدِينَ فِي الْأَرْضِ

أَمْ نَجْعَلُ الْمُتَّقِينَ كَالْفُجَارِ

â€œ**Sila isaan amanpii fi toltuu hojjatan akka warra dachii keessatti balleessaa dalaganii ni goonaa? Warra Rabbiin sodaatanis akka warra yakkamtoota ni goonaa?**â€ Suuratu Saad 38:28

Kanaafu, Guyyaan namni gaarii hojjatu gaarummaa ofiitin itti mindeefamu, namni badaa hojjatu badummaa isaatiin itti adabamu jiraachu qaba. Innis, Guyyaa Qiyaamaati.

Guduunfaa

âž±Rabbiin subhaanahu wa taâ€™aalaa ilmaan namaa akka Isa qofa gabbaraniif uume. Wantoota dachii fi samii keessa jiran immoo ilmaan namaatiif uumee. Rabbiin gabbarrii isaanii irraa faaydaa hin argatu, Inni dureessa waan taâ€™eef. Kana irra,yoo isaan Isa gabbaran Jannata isaan seensisa. Yoo Isa didan immoo Jahannam isaaniif jirti.

âž±Kanaafu, ilmaan namaa taphaaf hin uumamne jechuudha.

âž±Osoo jirenya tana malee jirenyi biraa jiraachu baatte silaa namoonni cunqurfaman haqa osoo hin argatin badu. Mee ilaalaan seenaa keessattii fi wanta yeroo ammaa raawwatamaa jiru! Namoonni miliyonatti lakkaawaman balleessaa tokko malee ajjeefamu. Zaalimni isaan fixus mana murtiitti dhiyaataa hin jiru. Kanaafu, kunniin hundii Murti osoo hin argatin akkanitti ni hafuu?

âž®Namni Qiyaamaan akka dhuftu amanu, yeroodhaan hojji gaggaarii hojjachuun of qopheessa. Dabalataan, waaâ€™ee Qiyaamaa ilaalchise, linkii kanarraa argachuun ni dandaâ€™ama:

<http://sammubani.com/category/qiyaamaa/>

Kitaaba wabii:

[al-aqidatul Islaamiyyatu wa usuusuhaa](#) By Abdurahmaan Hasan Madiniyyi, fuula 578-580

*[Taysirul Kariimil Rahmaani fii tafsiiri Kalaamil Mannaani](#)â€“Fuula 597-598, Abdurahmaan Naasir Saâ€™dii

Date Created

December 15, 2018

Author

admin